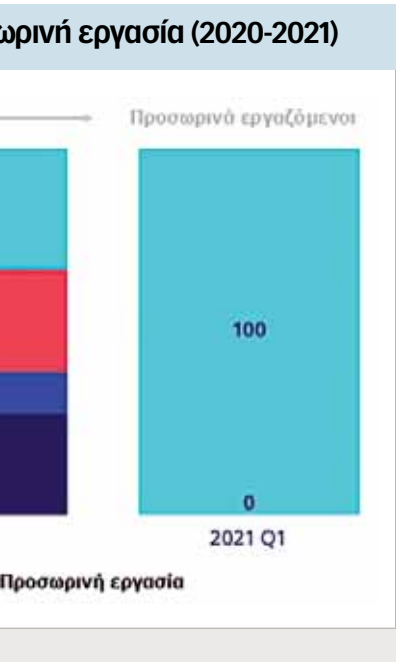

Εργατική τάξη: Ένας εν υπνώσει γίγαντας > αφιέρωμα

νολικά επί της ζωής της, με πιο ευέλικτα ωράρια και ελαστικές σχέσεις εργασίας, με αυξομείωση του εργάσιμου χρόνου ανάλογα με τις ανάγκες των επιχειρήσεων, με επέκταση της ανεργίας και της φτωχοποίησης. Αλλαγές που γίνονται στο όνομα της «ανθεκτικότητας των κοινωνιών» απέναντι σε επόμενες προκλήσεις, έχουν όμως σαν στόχο την όλο και πιο επιστημονικά οργανωμένη διαδικασία συμπερίληψης και απόρριψης πληθυσμών από την παραγωγή, την κατανάλωση και άλλες πτυχές της ζωής.

Ο παραπάνω αναφερόμενος κατακερματισμός είναι φανερός και στους δείκτες που μετρούν την προεκτασιοποίηση των εργαζομένων. Η αύξηση του αριθμού των προσωρινά απασχολούμενων, των διαρκώς απασχολήσιμων, ευέλικτα αξιοποιήσιμων από τις επιχειρήσεις, έχει επεκτείνει τη μάζα των υπαμειβόμενων, χωρίς νομική κάλυψη, με ημερήσιες ή ωριαίες συμβάσεις εργαζόμενων. Σύμφωνα με την ετήσια έκθεση του ILO για το 2022, ο ρυθμός αύξησης του ποσοστού των προσωρινά εργαζόμενων ως προς το σύνολο της εργατικής δύναμης βαίνει διαρκώς αυξανόμενος (1991-2000: +14.6%, 2001-2010: +22.2%, 2011-2020: +27.8%). Οι εργαζόμενοι αυτοί είναι οι πλέον ευάλωτοι στις πιέσεις της κρίσης, είδαν την εργασία τους να χάνεται σε μεγαλύτερα ποσοστά τη διετία της πανδημίας και αποτελούν αντικείμενο ποικίλων πειραματισμών και μεθοδεύσεων. (Διάγραμμα 4)

Τον Ιούνιο του 2015, στα πλαίσια του Resistance Festival, που διοργανώνει η εφημερίδα μας, ο τότε αντιπρόεδρος του Πολυεθνικού Κράτους της Βολιβίας Άλβαρο Γκαρσία Λινέρα είχε πραγματοποιήσει μια σημαντική ομιλία με θέμα «Για την Αριστερά του 21ου αιώνα – Πέντε σκέψεις για τη νέα Αριστερά». Ένα από τα σημεία που έθεσε αφορούσε την ανάδυση της νέας εργατικής τάξης και των νέων κοινωνικών υποκειμένων και ανέλυσε τα χαρακτηριστικά και τις μεταμορφώσεις τους στις σημερινές συνθήκες. Παραθέτουμε το συγκεκριμένο απόσπασμα, θεωρώντας ότι αποτελεί μια διεισδυτική ματιά για τα ζητήματα που καταπιανόμαστε σε αυτό το μικρό αφιέρωμα.

■ του Άλβαρο Γκαρσία Λινέρα

«**Μ**ια αλλαγή που παρατηρώ στην ανάδυση της Αριστεράς, της Νέας Αριστεράς (καμιά φορά όχι και τόσο νέας, αφού εμπεριέχει πολλές από τις προηγούμενες εμπειρίες), είναι η ποιότητα του κοινωνικού κινήματος. Συμβαίνουν δύο πράγματα, καρπός των τελευταίων διαδικασιών παγκοσμιοποίησης της οικονομίας των τελευταίων 30, 40 χρόνων: Μια μεταβολή των εργασιακών συνθηκών, μια μεταβολή δηλαδή των υλικών συνθηκών της εργατικής τάξης, και μια περιπλοκή των κοινωνικών συνθηκών. Στην πρώτη περίπτωση, η παλιά σύνθεση της εργατικής τάξης της Βαρίας Βιομηχανίας, του μεγάλου εργοστασίου, της συνδικαλισμένης, πειθαρχημένης εργατικής κοινότητας, που μετέδιδε τη γνώση από τον μεγαλύτερο στον μικρότερο, που δημιουργούσε σχέσεις εμπιστοσύνης στη δουλειά μέσα απ' τη μετάδοση ελεγχόμενων από τον εργάτη γνώσεων και ιεραρχιών, έχει χαθεί. Σήμερα υπάρχουν περισσότεροι εργάτες στον κόσμο απ' ό,τι πριν 30 χρόνια. Υπάρχει μια ταπεινωτική διαδικασία υποβάθμισης της εργασίας σε επίπεδο ανειδίκευτου εργάτη, η οποία συμπεριλαμβάνει κι εμάς που νομίζουμε ότι

Νέα εργατική τάξη και νέα κοινωνικά υποκείμενα

ανήκουμε στη μεσαία τάξη και πως είμαστε επαγγελματίες. Αλλά πρόκειται για μια άλλη μορφή υποβάθμισης: Κατακερματισμός, διάλυση, νομαδικότητα, χωρίς μετάδοση γνώσεων από τον παλιό εργάτη στο νέο, χωρίς σχέσεις εμπιστοσύνης στο εσωτερικό της εργασιακής δομής, αφού όλα αυτά τα ελέγχει η επιχείρηση. Τις γνώσεις πλέον τις ελέγχει η επιχείρηση, δεν τις ελέγχει ο παλιός εργάτης, που τις μετέδιδε στον νέο. Δεν υπάρχουν συνδικάτα, υπάρχει μια γιγαντιαία προσπάθεια διάλυσης του συνδικαλισμού. Τα συνδικάτα είναι μικρά, περιλαμβάνουν ένα μικρό μόνο μέρος της εργατικής τάξης. Υπάρχει επείγουσα ζήτηση νεαρών εργατών με άλλες αντιλήψεις, με άλλες ευαισθησίες, μια θηλυκοποίηση επίσης της εργατικής τάξης με άλλου τύπου αναζητήσεις, με άλλου είδους γλώσσα. Διαφορετική από την κλασική “αντρική” γλώσσα, την επικεντρωμένη στη μεγάλη επιχείρηση, στο συνδικάτο. Είναι μια διαδικασία ταξικής μεταμόρφωσης. Η συμπύκνωσή της σε συλλογικό λόγο και οργάνωση, που θα τη μετατρέψει σε ορατή πολιτική δύναμη, θα καθυστερήσει για δεκαετίες. Η εργατική τάξη που γνωρίσαμε στις δεκαετίες του '20, του '30, του '40

του 20ού αιώνα φτιάχτηκε σε εκατό χρόνια. Η ταυτότητά της, οι λόγοι της, οι οργανωτικές της δομές, τα συνδικάτα της, χρειάστηκαν τουλάχιστον εκατό χρόνια για να ωριμάσουν. Αυτή η νέα εργατική τάξη βρίσκεται ακόμη διασκορπισμένη και κατακερματισμένη. Η πολιτική της απεικόνιση, η σύστασή της ως δρώντος πολιτικού υποκειμένου, αποτελεί ακόμη μια μακρά διαδικασία εν εξελίξει, που θα ανταποκριθεί στη νέα υλική σύνθεση του αντικείμενου εργασίας, τόσο στην ευρωπαϊκή ήπειρο, όσο και παγκοσμίως. Παράλληλα μ' αυτό υπάρχει η εμφάνιση νέων παραγόντων, πιο λαϊκών κοινωνικών υποκειμένων δηλαδή, που συναρτώνονται όχι ανά κέντρο εργασίας, αλλά ανά θέμα. Είναι πιο ευέλικτα ως προς τον τρόπο διασύνδεσής τους και πιο πλουραλιστικά: κινητοποίηση για το χρέος, κινητοποίηση για τις βασικές κοινωνικές υπηρεσίες, κινητοποίηση για την παιδεία. Εκεί μέσα υπάρχουν εργάτες αλλά και μεταφορείς, έμποροι, φοιτητές, άνθρωποι της διπλανής πόρτας, επαγγελματίες... και οι οργανωτικές και διοικητικές δομές τους είναι πιο ευέλικτες και πιο πρόσκαιρες. Διαρκούν κάποιο διάστημα, υπάρχουν για

μερικούς μήνες, και μετά διαλύονται. Όμως έχουν επιτύχει κάποιο αποτέλεσμα. Και θα κληθούν ξανά για ένα άλλο ζήτημα και, αφού κινητοποιηθούν, θα προκύψουν νέες ιεραρχίες. Δεν υπάρχει πλέον ένα και μοναδικό κέντρο κινητοποίησης, ούτε ένα μόνο θέμα δράσης. Σε μια κινητοποίηση ένας κοινωνικός φορέας θα είναι ο ηγέτης. Σε άλλη κινητοποίηση κάποιος άλλος θα είναι ο ηγέτης. Σε κάποιες περιπτώσεις θα είναι τα συνδικάτα αυτά που θα συσπειρώνουν τους υπολοίπους. Σε άλλες περιπτώσεις θα είναι οι φοιτητές που θα συσπειρώνουν τα συνδικάτα και τους απλούς ανθρώπους. Σε άλλες περιπτώσεις μπορεί να είναι υπάλληλοι δημόσιων μέσων μεταφοράς που θα συσπειρώνουν φοιτητές ή επαγγελματίες. Υπάρχει μια πολυπλοκότητα στις διαδικασίες κινητοποίησης, και εμείς οι επαναστάτες πρέπει να μάθουμε να κατανοούμε αυτήν την ιδιότητα της συλλογικής δράσης, αυτήν την ελαστικότητα, τη θεματοποίηση της συλλογικής δράσης. Μπορούμε να την ονομάσουμε “λαϊκή μορφή της σύγχρονης συλλογικής δράσης”, που αντιστοιχεί στα πρωταρχικά επίπεδα της δόμησης της εργασιακής ταυτότητας και του εργατικού κινήματος.»